

Korreferátumok

A GYÓGYSZERIPAR ÉS GYÓGYSZEREXPORT MEGHATÁROZÓ SZEREPE A GYÓGYNÖVÉNY FAJTAKÉRDÉSBEN

HORVÁTH GYULA és HARGITAI FERENC

Magyar Gyógyszeripari Egyesülés, Budapest

A világviszonylatban is jelentős magyar gyógyszeripar komoly hagyományokkal és tapasztalatokkal rendelkezik a különböző gyógynövények feldolgozása terén. Kiemelkedő kutatási eredmények fűződnek magyar tudósok nevéhez, például a morfin-alkaloidok, anyarozs-alkaloidok, vinca-alkaloidok kutatása területén, melyek lehetővé tették ipari bázis kialakítását a hazai gyógynövények feldolgozására, és megalapozták a magyar gyógyszerexportot is. Mind ipari, mind export vonatkozásban az egyes gyógynövények jelentősége gyógyászati, kereskedelmi értéke az idők folyamán lényegesen változott. Közben számos népszerű és általánosan használt gyógynövény lassan feledésbe megy, mert helyettük gyógyszer-terápiás szempontból hatékonyabb, nem gyógynövény alapú készítményt fedeztek fel, ugyanakkor új növényi hatóanyagokat sikerült kinyerni és felhasználásukat ipari méretűvé fejleszteni. A korábban használt gyógynövényalapú gyógyszerformák hasonló módon jelentős változáson mentek keresztül, és manapság a növényből kinyert és kémiaiilag definiált hatóanyagok a legkorszerűbb gyógyszerformákban állnak rendelkezésre az egészségügyi ellátás céljára. Így a gyógynövények ma is pótolhatatlan gyógyászati jelentőséggel bírnak, és ezzel magyarázható nagyarányú gyógyszeripari felhasználásuk.

A magyar gyógyszeripar termelésében jelenleg mintegy 8%-ot képviselnek azok a készítmények, melyeket hazai növényi nyersanyagbázison gyártunk. Ezen termékek között számos olyan van, ahol a termelés döntő hányada exportra kerül és jelentős népgazdasági devizabevételt biztosít. Különösen kedvezővé teszi ezen termékek exportját az a tény, hogy az előállításához minimális import anyag felhasználása szükséges, és így devizahozamuk népgazdasági szempontból is a legkedvezőbb.

Az Állami Tervbizottság múlt évben határozatot hozott a gyógyszeripar, a növényvédőszer és intermediergyártás központi fejlesztési programjának kidolgozására. Ennek megfelelően jelenleg kidolgozás alatt áll a gyógyszeripar Központi Fejlesztési Programjának tanulmánya, mely előre láthatóan az év végén kerül jóváhagyásra a Minisztertanács elé. A program célja, hogy fenntartsa és fokozza a gyógyszeripar világpiaci versenyképességét és jelen-

tősen javítsa a népgazdaság fizetési mérlegét. Az 1990-ig megvalósítandó fejlesztés a termelés mintegy 2,5-szeresére, az export mintegy 4-szeresére történő növelését irányozza elő.

A tervezett fejlesztés előkészítése során felülvizsgálatra került a gyógyszeripar termelési struktúrája és termékszerkezete, és meghatározták azokat a stratégiai termékeket, melyek gyártása gazdaságosan növelhető és alapját képezheti egy igen nagyarányú export-orientált fejlesztésnek. Ezen termékek között szerepelnek többek között a morfin-alkaloidok, anyarozs-alkaloidok, vinca-alkaloidok, digitalis glükozidok is. A külkereskedelmi szervek által végzett marketing felmérések ezen termékeknél kedvező értékesítési lehetőségeket prognosztizáltak.

A realizálás fontos feltételeként jelentkezik viszont, hogy a feldolgozandó növény megfelelő mennyiségben, magas hatóanyag-tartalommal álljon az ipar rendelkezésére.

Ugyanakkor fontos kíváncságot, a hatóanyag minőségi összetétele (pl. egy alkaloidos anyarozs fajták) és a technológiai feldolgozás szempontjából gátló anyagok hiánya. Ez biztosíthatja a világpiaci versenyképességet az ipar számára, még speciális igények esetén is, mint amilyen pl. az α - β ergokriptin előállítás.

Ennek érdekében a már elért eredmények mellett jelentős kutatási feladatok hárulnak a különböző kutatási intézményekre.

Ismeretes, hogy a gyógyszeripar biológiai kutatási bázisa e téren a Gyógynövénykutató Intézet, melyet az elmúlt 12 év során az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, a Nehézipari Minisztérium és a gyógyszeripari vállalatok anyagi támogatásával olyan színvonalra fejlesztettünk, hogy alkalmasnak ítéljük nemzetközi szempontból is versenyképes kutatási tevékenység végzésére és ilyen jellegű együttműködésekben történő közreműködésre. Emellett azonban az ipari kutatás szolgálatába kívánjuk állítani mindazokat a kutatóhelyeket, melyek ilyen jellegű tevékenység elvégzésére vállalkozni tudnak és megfelelő felkészültséggel rendelkeznek. A téma súlyát is jelzi, hogy jelenleg Magyarországon 7 főhatóság irányítása alatt 51 kutatóhelyen folynak fitokémiai kutatások. A hazai kutatások koordinációja a Biológiai Aktív Vegyületek Kutatása országos szintű kutatási főirány keretében történik.

A Gyógynövénykutató Intézet, mint bázisintézet felkészült az új fajták bevezetésére, új üzemi termesztési technológiák művezetésére, és ezzel a gyógyszeripar és külkereskedelem termékmennyiségi igényeinek kielégítésében is közre tud működni.

A gyógyszeripar eddig is nagy áldozatokat hozott a hazai biológiai kutatások fejlesztése érdekében. Nagyértékű kutatási megbízásokkal támogatja az alapkutatást végző akadémiai intézményeket, a Szegedi Biológiai Központot és a Központi Biokémiai Intézetet. Ez képezheti alapját a jövő ipari ku-

tatási tevékenységének, és teheti lehetővé előrehaladásunkat a gyógynövényekkel kapcsolatos kutatások terén is.

Az elkövetkező időben tovább kívánjuk javítani az összhangot és együttműködést a tudományos és ipari szervek között, elsősorban azzal a céllal, hogy a kutatási eredmények realizálását elősegítsük és meggyorsítsuk.